

УДК 378.016:316.453
DOI 10.32782/NPU-VOU.2024.1(92).13

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Наталія ФЕДОРЕНКО

кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
<https://orcid.org/0000-0002-5671-6732>

Валерія МОЛОЦІЯН

магістр освітнього програми
«Соціологія економіки та підприємництва»,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
<https://orcid.org/0009-0009-3226-4397>

Ключові слова: вища освіта, студентська молодь, освітні технології формування «softskills», моделювальні технології, інформаційні технології, мультимедійні технології, групові проекти, тренінгові технології, воркшопи, майстер-класи фахівців.

Стаття присвячена дослідженню формування «softskills» у студентів як важливої умови підготовки фахівців та аналізу ефективності впровадження освітніх технологій у навчальний процес. Авторами пред-

Стрімкі трансформації сучасного суспільства, цифровізація, невизначеність та загострення соціальних конфліктів формують нові стратегії поведінки для успішної особистісної та професійної реалізації. Головним завданням сучасної вищої школи стає створення професійної особистості,

© Федоренко Н., Молоціян В., 2024

ставлені результати проведеного у 2024 році соціологічного дослідження студентів факультету управління персоналом, соціології та психології КНЕУ імені Вадима Гетьмана щодо ефективності формування м'яких навичок у студентів вищої школи. У роботі також розглядається досвід впровадження таких освітніх технологій, як моделювальні технології, інформаційні технології, мультимедійні технології, групові проекти, тренінгові технології, воркшопи, майстер-класи фахівців, у навчальний процес Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана для формування «softskills» у студентів. Авторами також описується досвід роботи кафедри соціології КНЕУ імені В. Гетьмана з впровадження освітніх технологій у навчальний процес.

готової швидко адаптуватися у новому соціальному середовищі та здатної до самореалізації і кар'єрного розвитку. Тому зростають роль і відповідальність вищої школи у питаннях розвитку загальних і фахових компетенцій сучасних фахівців. Виникає необхідність формування у майбутніх

фахівців нових гнучких навичок, у західній літературі більш відомих як «softskills».

Метою статті є аналіз ефективності впровадження освітніх технологій навчання для формування softskills у студентів вищої школи на прикладі дослідження авторів.

Аналізуючи сучасні зарубіжні та вітчизняні дослідження, бачимо, що поняття «softskills» починає вживатися у наукових роботах ще з 90-і рр. XX століття. Одними з перших до нього звертаються американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше воно з'являється в працях представників бізнесу і освіти. «М'які» навички прийнято розглядати в доповненні до технічних, «жорстких» навичок (hardskills), тобто професійних навичок, що забезпечують виконання фахових завдань. Доцільно зауважити, що в науковій літературі немає єдиної позиції щодо визначення сутності «softskills» та їх класифікації. У словнику з управління персоналом (Dictionary of Human Resource Management) «softskills» – це компетенції працівника, пов'язані з такими видами діяльності, як робота з клієнтами, комунікація, вирішення проблем, командна робота.

Зарубіжні дослідники вважають «softskills» найважливішими вміннями на сучасному світовому ринку праці, особливо в умовах стрімкого розвитку технологій. Б. А. Ріттер, Е. Е. Смалл, Дж. У. Мортімер виокремлюють серед «softskills»: вміння працювати в команді, комунікативні та лідерські вміння, вміння вирішувати проблеми [5]. Деякі науковці розглядають «Softskills» як соціологічний термін, що відноситься до коефіцієнта емоційного інтелекту людини; набір рис особистості, соціальні навички, комунікативні здібності, особисті звички, дружелюбність і оптимізм. З іншого боку, ряд авторів визначають «м'які» навички, акцентуючи на їхній ролі у розбудові професійної кар'єри. «М'які» навички – це риси характеру, що поліпшують здатність людини взаємодіяти з іншими людьми, працездатність і перспективи кар'єрного росту. «М'які» навички – це

особисті якості, особливості, таланти або рівень захоплення професійною діяльністю, які відрізняють дану особистість від інших людей зі схожими вміннями і компетентністю [3, с. 33].

Аналіз україномовного наукового дискурсу дозволив установити, що останнім часом інтерес практиків і теоретиків освіти до потенціалу дисциплін вищої школи для формування м'яких навичок помітно зростає, що засвідчують роботи О. Варгати, Т. Комар, В. Афанасенко, О. Кулешової, Л. Міхеєвої, О. Глазунової, Т. Волошиної, В. Корольчук та ін. [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9]. Вітчизняні науковці поділяють погляди своїх зарубіжних колег. Важливо зазначити, що єдиного наукового підходу до класифікації «softskills» не знайдено, натомість існує така їх інтерпретація, до якої відносять: розвинені лідерські навички; розвинені навички командної роботи; розвинені навички критичного мислення; розвинені навички креативного мислення; розвинені комунікативні навички; розвинені навички самопрезентації; розвинені організаторські навички; розвинені навички управління особистим часом; розвинені навички стійкості до стресу; розвинені навички розв'язання конфліктів.

Для успішного розвитку softskills у сучасних студентів, формування професійної особистості, готової сприймати соціальні зміни, сприймати нові цінності, здатної до саморозвитку та самореалізації, вищим навчальним закладам необхідно використовувати різноманітні інноваційні форми та технології навчання: проблемні лекції, кейси, мозкові штурми, дискусії з елементами аналізу, майстер-класи, роботу в малих творчих групах, ділові ігри, зустрічі та бесіди із запрошеними експертами, експертні майстер-класи, мультимедійні інформаційні технології, технології моделювання, тренінгові технології та ігрові методи. Цікаву структурну модель застосування методів навчання у формуванні softskills у студентів запропонувала О. Кірдан. У своїй роботі вона структурувала методи навчання залежно від формування різних softskills

у студентів. Вони базовані на виокремлених особливостях формування softskills, а саме: актуалізація потреби формування softskills майбутніх фахівців на інституційному рівні ЗВО; набуття softskills для забезпечення ефективної професійної діяльності майбутніх фахівців; інтеграція традиційних та інноваційних методів навчання, які доповнюють і збагачують один одного в освітньому процесі сучасного ЗВО. На її погляд, очікуваним результатом упровадження запропонованих методів навчання в освітній процес ЗВО, окрім сформованості softskills, стане підвищення рівня конкурентоспроможності та готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності; самовдосконалення і саморозвиток; професійна ефективність і особиста успішність [6].

З метою дослідження важливості формування softskills як складової професійної компетентності майбутніх фахівців та ефективності впровадження освітніх технологій, які використовуються для формування softskills у студентів, авторами статті у березні 2024 року було проведено опитування студентів різних курсів факультету управління персоналом, соціології та психології Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана з використанням функціоналу Googleforms. У рамках дослідження

було опитано 75 респондентів, при цьому завдання створити репрезентативну вибірку не ставилося.

Аналіз результатів дослідження показав, що більшість респондентів (83%) вважають, що сформовані «softskills» є важливою компетенцією сучасного фахівця. На питання «Чи формує вища школа «softskills» у студентів протягом навчання» 50% респондентів відповіли, що вища школа формує «softskills» у студентів, але помітною є і тенденція, що респондентам важко відповісти на це питання, вони не впевнені в тому, чи формуються ці навички під час навчання, чи ні (41%) (рис. 1).

На питання «Як часто викладачі на своїх заняттях використовують освітні технології» переважна частина респондентів зазначили, що або часто (63%), або постійно (19%), що свідчить про активне використання різних освітніх технологій викладачами під час навчання (рис. 2).

Проаналізувавши отримані дані стосовно видів освітніх технологій, які використовуються викладачами найчастіше, можемо помітити, що викладачі активно використовують дискусії, бесіди, мозкові штурми (81%), моделювальні технології або кейси (78%), групові проекти (77%), інформаційні технології (68%), а найменше використовують майстер-класи (7%) (рис. 3).

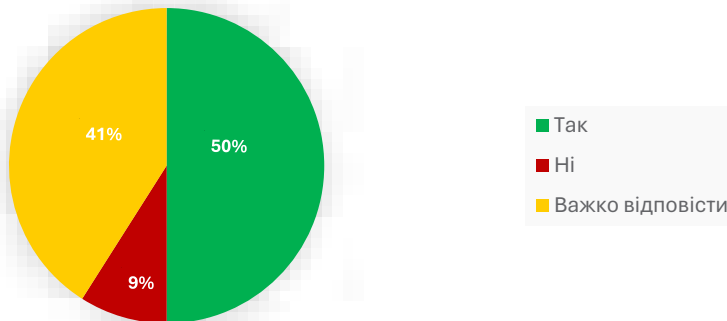
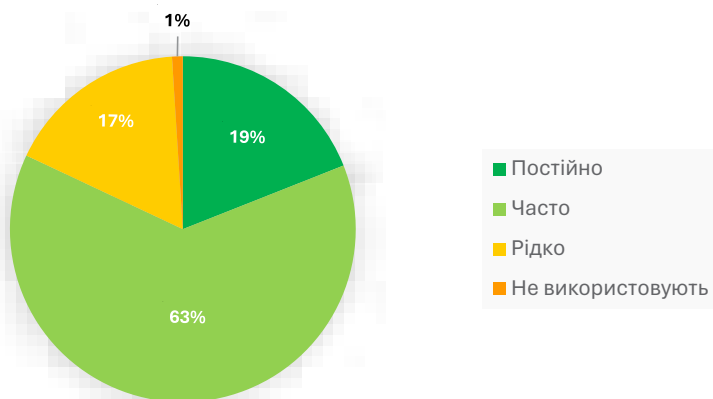
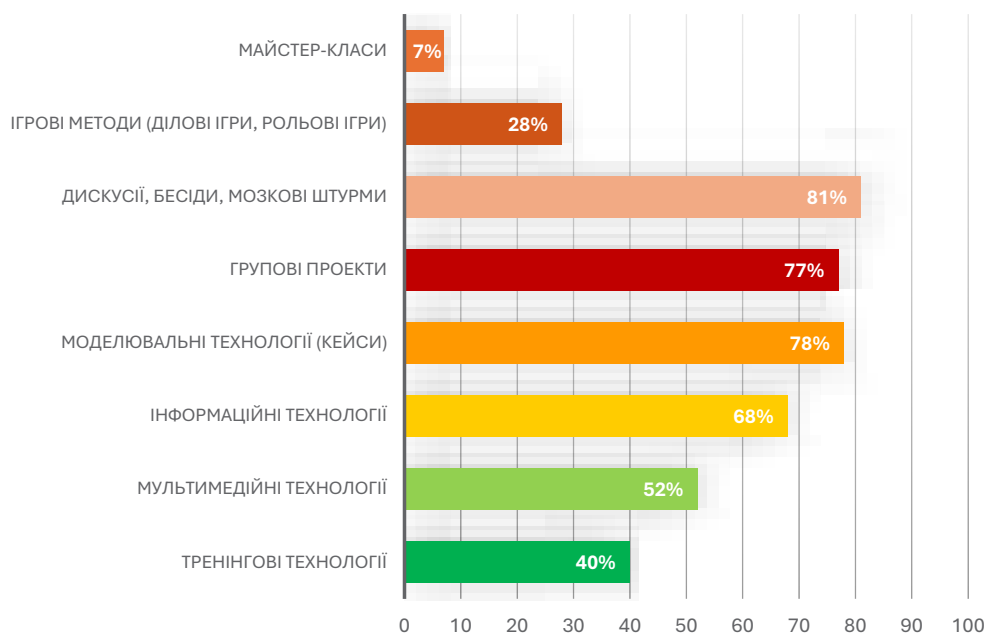

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання «Чи формує вища школа «Softskills» у студентів протягом навчання?»

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на питання «Як часто викладачі на своїх заняттях використовують освітні технології?»

Рис. 3. Розподіл відповідей респондентів на питання «Які освітні технології використовуються викладачами найчастіше?»

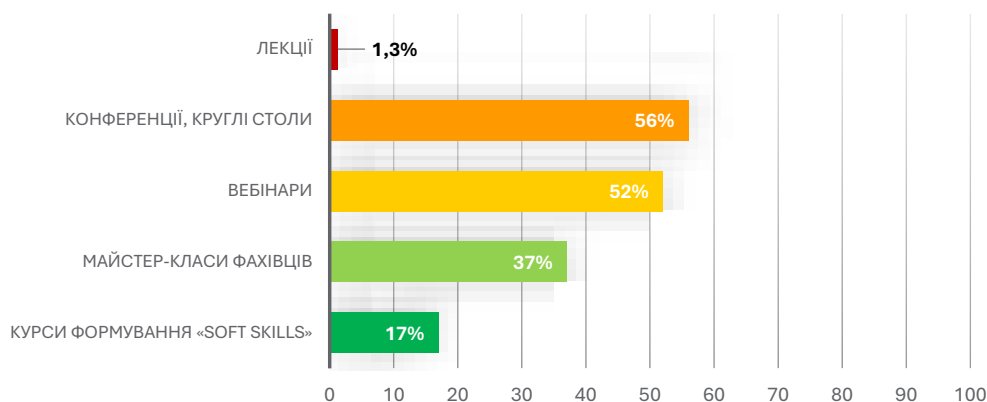
Респонденти могли обрати декілька варіантів

Щодо освітніх заходів, які впроваджуються у вищій школі задля формування «softskills» у студентів, то варто зазначити, що здебільшого використовуються конференції, круглі столи (56%) та вебінари (52%). Найменше впроваджуються лекції, лише 1,3% опитаних обрали цей варіант (рис. 4).

Результати дослідження свідчать про те, що значна частина опитаних студентів брали останнім часом участь у вебінарах (59%), конференціях / круглих столах (43%). Крім того, необхідно звернути увагу, що лише 2% опитаних взагалі не брали участі в таких заходах. Це може свідчити про проактивну позицію студентів щодо університетських заходів та формування «softskills» (рис. 5).

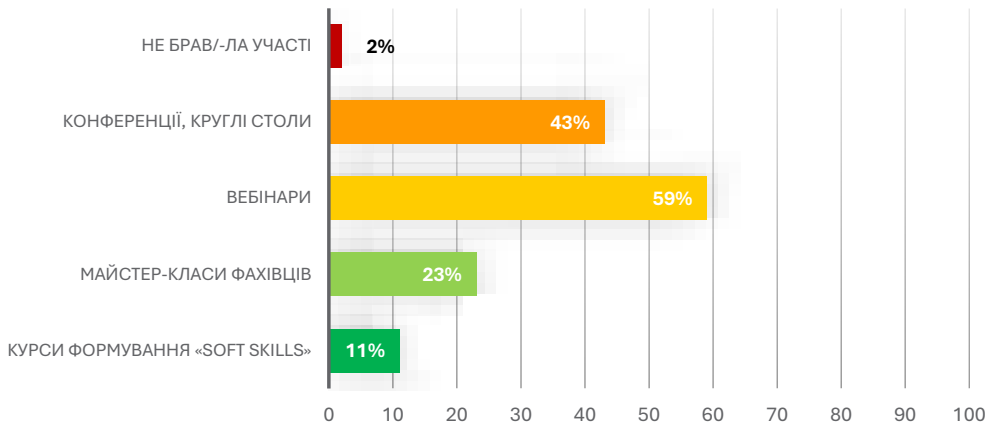
Отже, підводячи підсумок нашого дослідження, варто зазначити, що викладачі КНЕУ імені Вадима Гетьмана активно використовують різні освітні технології у навчальному процесі і студенти самі охоче беруть участь у заходах з формування «м'яких навичок», але важливо наповнювати навчальний процес у вищій школі різноманітними заходами, які спрямовані на формування «Softskills» у студентів.

Кафедра соціології Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана постійно працює над впровадженням різноманітних освітніх технологій з метою формування softskills у студентів. Викладачі кафедри займаються створенням нових навчально-тренувальних майстерень, навчальних курсів, сучасних дисциплін з використанням проблемних інноваційних технологій навчання. Наприклад, у рамках акредитованої освітньо-професійної програми «Соціальні та медіа-комунікації» викладачами кафедри розроблено дисципліни, спрямовані на формування у студентів навичок м'якого спілкування. Це такі дисципліни, як «Професійна та комунікативна культура соціолога», «Соціальна психологія», «Основи теорії та практики соціальних комунікацій», «Комунікації в діловому спілкуванні», «Міжкультурна комунікація», «Соціологія інновацій», «Соціологія кар'єри та лідерства», «Соціологія конфлікту», «Соціальний діалог», «Етика ділового спілкування» та ін. Вони допомагають студентам розвинути необхідні м'які навички: здатність співпрацювати в групі та команді, мобільність, адаптивність, здатність ставити

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів на питання «Які освітні заходи впроваджуються у вищій школі з ціллю формування «Softskills» у студентів?»

Респонденти могли обрати декілька варіантів

Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів на питання «У яких освітніх заходах, які допомагають у формуванні «Softskills» Ви брали участь в останній час?»

Респонденти могли обрати декілька варіантів

особисті цілі та виконувати різні ролі та функції в команді, здатність визначати та реалізовувати мету спілкування залежно від обставин; аналізувати основні закономірності взаємодії, розкриваючи зв'язок міжособистісних і соціальних відносин; уміння аналізувати соціальну психологію груп та виявляти особливості спілкування в реальних соціальних групах; уміння демонструвати комунікативні компетенції; моделювати ситуації групової динаміки та їх розвиток; володіти навичками самоаналізу, бути критичними та самокритичними на основі оцінки та поваги до різноманітності та мультикультуралізму.

З метою реалізації проблемно орієнтованого викладання та навчання через навчальні семінари, майстер-класи та практичні заняття викладачі кафедри соціології постійно проводять різноманітні зустрічі із запрошеними експертами та майстер-класи. Результати цих зустрічей кафедра використовує для оновлення освітніх програм, збагачення їх практичними кейсами, які дають можливість студентам набути знання, уміння та компетенції, необхідні для формування softskills. Так, у листопаді 2022 року в рамках проекту «Співпраця

освіти та бізнесу: Uni-BizBridge» було організовано та проведено зустріч з експертами міжнародної компанії Deloitte на тему «Комунікації в міжнародній компанії».

Цікавим досвідом кафедри є підготовка, організація та проведення воркшопів самими студентами старших курсів. Так, у 2022–2023 навчальному році в рамках дисципліни «Комунікації в діловому спілкуванні» студенти 4-го курсу спеціальності «Соціальні та медіа-комунікації» провели воркшоп зі студентами молодших курсів із теми: «Онлайн-інтерв'ю: складові ефективної комунікації».

Для активізації наукової діяльності студентства та формування дослідницько-аналітичних компетенцій факультет управління персоналом, соціології та психології та кафедра соціології КНЕУ ім. В. Гетьмана регулярно організовують та проводять різноманітні наукові заходи. Наприклад, 23 листопада 2023 року викладачі кафедри соціології взяли активну участь в організації XI Міжнародного бізнес-форуму «Наука-Бізнес-Освіта: стратегічне партнерство». Усі студенти університету були запрошені. У рамках форуму були організовані зустрічі з експертами

та панельні дискусії щодо освітніх трендів і бізнес-практик, місії університету у збереженні психічного здоров'я в умовах воєнного часу та інноваційних засобів освітнього процесу. У травні 2023 року факультетом управління персоналом, соціології та психології була проведена ювілейна 90-а щорічна студентська наукова конференція «Інноваційні проекти для післявоєнного відновлення та розвитку України». Студенти кафедри соціології взяли активну участь у конференції і підготували виступи на платформі «Соціально-інформаційні детермінанти післявоєнного відновлення та розвитку України». У лютому 2024 року кафедра соціології КНЕУ ім. В. Гетьмана провела V Всеукраїнську науково-практичну конференцію студентів,

аспірантів та молодих вчених «Традиції та новачі у розвитку сучасної соціологічної науки: дослідження молодих вчених».

Підсумовуючи, зауважимо, що згідно з проведеним дослідженням науково-педагогічні працівники КНЕУ імені В. Гетьмана активно впроваджують освітні технології в навчальний процес та працюють над створенням нових освітніх програм, навчальних дисциплін та програм практики, які наповнені інноваційними підходами та сучасними освітніми інструментами. Більшість студентів вважають м'які навички важливим складником їхньої професійної компетентності й із задоволенням працюють над формуванням своїх компетенцій, беручи участь у різноманітних університетських заходах.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Варгата, О., Комар, Т., Афанасенко, В., Кулешова, О., & Міхеєва, Л.** (2023). «Softskills» as an important condition for self-creation of the personality of socioeconomic professions specialists: theory and practice. Dallas : Primedia e-Launch LLC. <https://doi:10.36074/ssicpspstp-monograph.2023>
2. **Глазунова, О.** (2019). Розвиток «softskills» у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Спецвип. С. 93–106. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s8>
3. **Дроздова, Ю.** (2020). Концептуальні підходи до визначення «Softskills» у сучасних освітніх та професійних моделях. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 90 с.
4. **Іванова, Л.В., & Скорнякова, О.В** (2018). «Softskills» як важлива складова конкурентоспроможності фахівця з інформаційних технологій. *Педагогічні науки*. № 12 (64). С. 83–87. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-22>
5. **Карапєтян, А.** (2017). Аналіз SWOT як інструмент оцінювання та розвитку «Softskills» студентів немовних спеціальностей у процесі навчання іноземної мови. *Педагогічні науки*. № 135. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24201>
6. **Кірдан, О., & Кірдан, О.** (2022). Формування softskills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. № 2(6). С. 52–160. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)
7. **Коляда, Н.М., & Кравченко, О.О.** (2020). Практичний досвід формування «soft-skills»

REFERENCES

1. **Varhata, O., Komar, T., Afanasenko, V., Kuleshova, O., & Mikheieva, L.** (2023). «Softskills» yak vazhлива umova samotvorennia osobystosti fakhivtsiv sotsionomichnykh profesiy: teoriia i praktyka [«Soft skills» as an important condition for self-creation of the personality of socioeconomic professions specialists: theory and practice]. Retrieved from: <https://doi:10.36074/ssicpspstp-monograph.2023> [in Ukrainian].
2. **Glazunova, O., Voloshyna, T., & Korolchuk, V.** (2019). Rozvytok «Softskills» u maibutnykh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii: metody, zasoby, indykatory otsiniuvannia [Development of softskills of future information technology professionals: methods, means, evaluation indicators] / Glazunova O., Voloshyna T., Korolchuk V. Open educational e-environment of a modern university. 2019. Special issue. P. 93–106. Retrieved from <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s8> [in Ukrainian].
3. **Drozdova, Y.** (2020). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia «Softskills» u suchasnykh osvithnikh ta profesiinykh modeliakh [Conceptual approaches to the definition of «Softskills» in modern educational and professional models]. Kyiv : Kyiv. National trade and economy University, 2020. 90 p. [in Ukrainian].
4. **Ivanova, L., & Skornyakova, O.** (2018). «Soft skills» yak vazhлива skladova konkurentospro-mozhnosti fakhivtsia z informatsiinykh tekhnolohii [«Soft skills» as an important component of the competitiveness of an information technology specialist]. Pedagogical sciences. 2018. No. 12 (64). P. 83–87. Retrieved from <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-22> [in Ukrainian].
5. **Karapetyan, A.** (2017). Analiz SWOT yak instrument otsiniuvannia ta rozvytku «Soft skills» stu-

в умовах закладу вищої освіти. *Педагогіка*. № 27. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203686>

8. **Морозова, М.** (2021). Розвиток softskills у майбутніх фахівців економічних спеціальностей. *Педагогіка*. № 42. Т. 2. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-31>

9. **Наход, С.А.** (2018). Значущість «softskills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. *Педагогічні науки, реалії та перспективи*. № 63. С. 131–135. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-40>

10. **Федоренко, Н.І.** (2020). Сучасні технології формування «Softskills» у студентів ОПП «Соціальні та медіа-комунікації». *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального*: колективна монографія. Київ : КНЕУ. С. 229–255.

dentiv nemovnykh spetsialnostei u protsesi navchannia inozemnoi movy [SWOT analysis as a tool for evaluating and developing «soft skills» of students of non-language majors in the process of learning a foreign language]. *Pedagogical sciences*. 2017. No 135 [in Ukrainian].

6. **Kirdan, O.** (2021). Formuvannia softskills здобувачив vyshchoi osvity v osvitnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity. *Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly*. [Formation of softskills of students of higher education in the education al process of a higher education institution]. No. 2(6). P. 152–160. Retrieved from [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) [in Ukrainian].

7. **Kolyada, N.M., & Kravchenko, O.O.** (2020). Praktychnyi dosvid formuvannia «soft-skills» v umovakh zakladu vyshchoi osvity [Practical experience in the formation of «soft-skills» in the conditions of a higher education institution]. *Pedagogy*. 2020. No. 27. Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203686> [in Ukrainian].

8. **Morozova, M.** (2021). Rozvytok soft skills u maibutnix fakhivtsiv ekonomichnykh spetsialnostei [Development of soft skills in future specialists of economic specialties]. *Pedagogy*. 2021. No. 42, Volume 2. Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-2-31> [in Ukrainian].

9. **Nakhod, S.A.** (2018). Znachushchist «softskills» dlia profesiinoho stanovlennia maibutnix fakhivtsiv sotsiokonomicznykh profesi [The significance of «softskills» for the professional formation of future specialists in socionomic professions]. *Pedagogical sciences: realities and perspectives*. 2018. No. 63. P. 131–135. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-40> [in Ukrainian].

10. **Fedorenko, N.I.** (2020). Suchasni tekhnolohii formuvannia «Softskills» u studentiv OPP «Sotsialni ta media-komunikatsii»: «Mizhdiysyplinarnyi dyskurs u doslidzhenni fenomenu sotsialnoho» [Modern technologies of formation of «Softskills» among student of the OPP «Social and Media Communications»: «Interdisciplinary discourse in the study of the phenomenon of social»]: collective monograph. / [EditArtemenko S.B., Gaevska O.B., Severyn-Mrakovska L.V. etc.]. Kyiv : KNEU, 2020. P. 229-255 [in Ukrainian].

Nataliia FEDORENKO, Valeriia MOLOTSIIAN

Implementation of educational technologies of formation soft skills of high school students

The article is devoted to the study of the formation of «soft skills» among students as an important condition for the training of specialists and the analysis of the effectiveness of the introduction of educational learning technologies into the educational process. The authors present the results of a 2024 sociological survey of students of the Faculty of Personnel Management, Sociology, and Psychology of V. Hetman KNEU regarding the effectiveness of the formation of soft skills of students in higher education. The work also examines the experience of introducing such educational technologies as: modeling technologies, information technologies,

multimedia technologies, group projects, training technologies, workshops, master classes of specialists into the educational process of the Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman for the formation of «soft skills» in students The authors also describe the experience of the Department of Sociology of V. Hetman KNEU in the direction of introducing educational technologies into the educational process.

Key words: higher education, student youth, educational technologies for the formation of «soft skills», modeling technologies, information technologies, multimedia technologies, group projects, training technologies, workshops, master classes of specialists.